

Motion till riksdagen 2020/21:4080

av Johan Pehrson m.fl. (L)

med anledning av prop. 2020/21:192 Tullverket ges en utökad möjlighet att ingripa mot brott

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en tulltjänstemans befogenhet att ingripa mot brott inte ska vara begränsad till situationer i samband med en tullkontroll och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en lagöversyn för att stärka Tullverkets ansvar, och inte bara möjlighet, att agera vid misstanke om att stöldgods är på väg ut ur landet, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att göra det till ett självständigt smuglingsbrott att föra stulet gods över gränsen och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Sverige behöver ha en tydlig plan och beredskap för återöppning av samhället efter pandemin. Även om tidpunkten i dag inte går att fastställa exakt behövs en strategi för den efterlängtade återgången till en vardag där människor åter kan resa fritt över gränserna och då de intensiva internationella kontakter som är vårt lands livsluft åter blir möjliga.

Vikten av att vara väl rustade för tiden efter pandemin märks också i det specifika ämne som tas upp i propositionen. Trots de stängda gränserna var mängden beslagtagn cannabis och kokain under pandemins första halvår större än under hela 2019, enligt Tullverkets siffror. Vad gäller stöld och inbrott i Sverige, en brottstyp med starka kopplingar till internationella ligor, har brottsligheten enligt Brottsförebyggande rådets siffror visserligen minskat men med förhållandevis måttliga 17 procent.

Behovet av att ge tullen större befogenheter att ingripa mot brott har funnits länge. Nu är det mer brännande än någonsin, i skenet av att de kriminella ligorna ligger i startgroparna för att fullt ut återuppta sin verksamhet.

Utförseln av stöldgods ut ur Sverige drabbar många enskilda människor och familjer, men den slår också hårt mot företag och mot svensk ekonomi i stort. Byggbranschen och handeln är några särskilt hårt drabbade sektorer i ett näringsliv som på olika sätt utsätts för stöldbrottsligheten. När de brottsbekämpande myndigheterna inte ges möjlighet att ingripa med tillräcklig kraft fräter det på tilltron till rättsstaten. För oss liberaler är det en självklarhet att privatpersoner lika väl som företagare ska kunna lita på att politiken ger rättsväsendet de redskap som behövs för att kunna möta denna brottslighet.

Tullens arbete är av stor betydelse i arbetet mot gränsöverskridande internationell brottslighet. Samtidigt är Tullverkets befogenheter att ingripa vid misstänkt utförsel av stöldgods orimligt begränsade. I dag kan tullen varken beslagta misstänkt stöldgods eller frihetsberöva personer som misstänks vara på väg att föra stöldgods ut ur landet. I stället ska polis tillkallas för att genomföra ingripandet, men på grund av den mycket ansträngda situationen inom Polismyndigheten är det ofta som tullare tvingas släppa igenom det misstänkta stöldgodset.

Liberalerna har länge arbetat för att Tullverket bör få ökade befogenheter att stoppa och kvarhålla gods och personer i väntan på överlämnande till polis. Med bifall till bl.a. Liberalernas motionsyrkande gav riksdagen våren 2020 regeringen en uppmaning att skärpa lagen, något som ligger till grund för den proposition som nu ligger på riksdagens bord.

I propositionen föreslås bl.a. att en tulltjänsteman i samband med en tullkontroll ska kunna ingripa även vid misstanke om brott som Tullverket inte har självständig befogenhet att ingripa mot. Som huvudregel ska detta ske efter godkännande från Polismyndigheten, men i brådskande fall ska tulltjänstemannen också kunna ingripa om Polismyndighetens godkännande inte kan avvaktas.

Vi välkomnar givetvis att detta steg tas, men det kommer absolut inte att vara tillräckligt för att ge Tullverket tillräckliga möjligheter att hindra stöldgods från att föras ut ur landet.

En avgörande begränsning är att tulltjänstemannens rätt till ingripande bara föreligger ”i samband med en tullkontroll”. Det bör då observeras att Tullverkets verksamhet i huvudsak är fokuserad på införselkontroller, inte utförselkontroller, något som regeringen själv också konstaterar i propositionen. För att den nya bestämmelsen ska ge möjligheter att ingripa mot en transport ut ur landet måste det alltså först föreligga någon annan orsak att göra en tullkontroll. Möjligheten att ingripa omfattar inte heller situationer när Tullverket bedriver någon annan verksamhet än just kontrollverksamhet enligt tullagen eller inregränslagen.

Flera remissinstanser pekar på att Tullverket i sin brottsbekämpande verksamhet ska ges en skyldighet, och inte bara en möjlighet, att ingripa när myndigheten befarar att stulet gods är på väg att lämna Sverige. Regeringens svar på dessa synpunkter bär inte tydlighetens prägel. Regeringen anser att regleringen ska utformas som en möjlighet, och inte en skyldighet, att ingripa och hänvisar till att ”tjänstemän vid de brottsbekämpande myndigheterna [har] olika utbildning och resurser att möta de situationer som uppkommer” samt att det ”kan [...] uppstå situationer där en tjänsteman tvingas välja mellan att agera mot brottslighet som ligger utanför myndighetens ordinarie verksamhet och att utföra en uppgift som ligger inom myndighetens ordinarie

verksamhet” och att ”aspekter som brottets art, karaktär och farlighet [bör] vägas in”. Men att företrädare för en brottsbekämpande myndighet kan behöva prioritera mellan möjliga ingripanden, och att brottets karaktär och farlighet då bör vägas in, är sannernligen inget unikt för Tullverket. Liberalerna anser därför att en fortsatt lagöversyn bör göras för att stärka Tullverkets ansvar, och inte bara möjlighet, att agera vid misstanke om att stöldgods är på väg ut ur landet.

Eftersom Tullverkets befogenheter är grundade i smugglingslagen och inregräns-lagen bör det också vara ett självständigt smugglingsbrott att föra stulet gods över gränsen. Frågan behöver analyseras med noggrant beaktande av våra åtaganden som EU-medlem.

Vid sidan av de konkreta lagändringar som ligger inom propositionens ärende behöver tullens möjligheter att ingripa mot stöldligor och annan brottslighet också stärkas på andra sätt. Underrättelseutbytet mellan Polismyndigheten, Kustbevakningen och Tullverket behöver byggas ut ytterligare och sekretessreglerna ses över för att underlätta samordnat agerande. Likaså föreslår vi en översyn av Tullverkets behov och möjligheter till stickprovsbaserade kontroller för en effektivare brottsbekämpning, också detta med beaktande av EU-rättsliga aspekter. Det internationella brotts-bekämpande samarbetet, framför allt inom EU, är centralt. Eftersom dessa frågor inte behandlas i denna proposition väljer vi dock att inte här lägga fram några formella yrkanden. Liberalerna har därutöver i budgetsamarbetet medverkat till förstärkningar av Tullverkets ekonomiska resurser och är beredda att framöver göra ytterligare satsningar.

Johan Pehrson (L)

Gulan Avci (L)

Lina Nordquist (L)

Mats Persson (L)

Maria Nilsson (L)

Christer Nylander (L)

Allan Widman (L)